

PEN NORWAY

PEN Norveç,
Türkiye İddianame Projesi
İddianame İnceleme Raporu

Türkiye – Ahmet Altan ve diğerleri

Şerife Ceren Uysal

Yayınlanma tarihi: 21 Ocak 2021

PEN Norveç, Türkiye İddianame Projesi'ni Tanıtıyor

PEN Norveç olarak, Türkiye'de ifade, basın ve örgütlenme özgürlüğünü hedef alan davaları yeni bir yaklaşımla gündeme getiriyoruz: Türkiye İddianame Projesini. 2020 yılında Türkiye'den ve Avrupa'nın birçok ülkesinden yargıç, avukat ve akademisyenle işbirliği içinde, öne çıkan basın ve sivil toplum davalarından 12'sinin iddianamelerine yönelik rapor hazırlıyoruz. Her rapor bir iddianameye odaklanıyor. Beş farklı ülkeden hukuk ve insan hakları uzmanları 12 iddianamenin Türkiye mevzuatına ve uluslararası standartlara uygunluğunu inceliyor.

Projemizle Türkiye'deki hukuk kriziyle ilgili uluslararası tartışmaları somut bir zemine taşımayı ve Türkiye'deki standartları yükseltecek diyalogları verilerle desteklemeyi hedefliyoruz. Yayınladığımız tüm raporlara norskpen.no adresinden ulaşabilirsiniz. Projenin başında PEN Norveç'in Türkiye danışmanı olan Caroline Stockford bulunmakta, Aşkın Duru ise projenin Türkiye koordinatörü olarak çalışmalarını koordine ediyor.

Bu proje, Norveç Dışişleri Bakanlığı, İstanbul İsveç Konsolosluğu ve Heinrich Böll Vakfı tarafından desteklenmektedir.

Yazar hakkında

Şerife Ceren Uysal İstanbul'da insan hakları avukatı olarak faaliyet göstermiştir. Türkiye'deki çalışmaları sırasında, sistematik insan hakları ihlalleri barındıran bir çok davada görev almıştır. 2012 yılından bu yana Çağdaş Hukukçular Derneği'nin yönetim kurulu üyeliğini yapmaktadır. Aynı zamanda derneğin uluslararası ilişkiler komitesi üyesidir ve derneği farklı uluslararası organizasyonda temsil etmektedir. Komitedeki faaliyetlerinin parçası olarak, meslektaşlarıyla birlikte birçok araştırma ve dava gözlem çalışması düzenlemiştir. 2016 Kasım ayından beri Viyana'da yaşamaktadır. Ludwig Boltzmann Enstitüsü'nde 1 yıl konuk araştırmacı olarak çalışma yapmıştır. Türkiye'de özellikle avukatları ve hak savunucularına yönelik duruma dikkat çekmek amacıyla, farklı ülkelerde değişik konferans ve seminerlere katılım göstermiştir. Avusturya'da Dr. Georg Lebiszcak İfade Özgürlüğü ödülü almıştır. Akademik çalışmalarına Viyana Üniversitesi'nde Cinsiyet Çalışmaları Yüksek Lisans programında devam etmekte, çalışmalarını cinsiyet çalışmalarının insan hakları hukuku bağlamına odaklamaktadır.

1: Giriş

Bu çalışmanın kapsamı 11.04.2017 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Savcısı Can Tuncay tarafından aralarında Ahmet Altan`ın da yer aldığı 17 şüpheli aleyhine düzenlenen 2016/100447 soruşturma ve 2017/1545 iddianame numaralı 247 sayfalık iddianamenin değerlendirilmesinden ibarettir. **4 yıldan uzun süredir devam eden tutukluluk durumu gözetilerek, çalışma şüphelilerden yalnızca Ahmet Altan`a odaklanmaktadır.**

Kişi yönünden tercih edilen bu sınırlamaya ek olarak, iddianamenin incelemeye konu edilen bölümlerinde de sınırlamaya gidilmesi gerekmiştir. Zira iddianamenin 247 sayfalık yekününün 7 ila 155. sayfaları bütünsel olarak başka bir iddianameden alıntılanmış olup, bu bölüm ile şüpheliler arasında doğrudan ya da dolaylı bir bağlantı bulunmamaktadır. Bu nedenle inceleme, ilgili sayfa aralığında yer alan alıntı iddianameye odaklanmamaktadır.

Ancak iddianame savcısının söz konusu „alıntı“ tercihinin sonuçlarına dair birkaç söz söylemek gerekmektedir. Burada ilk göze çarpan husus; iddianamenin 155. sayfasına dek hiçbir şüphelinin kendisine isnat edilen suçun kapsamına dair en ufak bir ipucu yakalayabilme olanağının olmamasıdır. İddianame savcısı tarafından benimsenen metod ve beraberinde neden-sonuç ilişkisine dayanmayan yazım tekniği ciddi şekilde kafa karışıklığına yol açmaktadır. Anlam bütünlüğünden yoksun 247 sayfalık bir metnin hukuki kriterler ekseninde iddianame olarak kabulü başlı başına güçtür.

Bir bütün olarak bu iddianame içinde alıntılanan diğer iddianameye ait bir paragraf (sayfa 56) incelenen bu iddianamenin soruşturma dosyasında gerçekleştirilmiş bir işleme atıf yapmaktadır. Ortada adeta birbirine atıf yapan bir iddianameler paradoksu söz konusudur. Bu durum; her ikisi de derdest olan ve şüpheliler, yöneltilen isnatlar gibi asli unsurları yönüyle birbirinden farklı iddianamelerin birbirlerine „delil“ teşkil edecek şekilde ve masumiyet karinesi bağlamında açıklanamayacak genişlikle yorumlandıkları izlenimini oluşturmaktadır.

Alıntılanan iddianame içerisinde yer alan „algı yönetimi“, „zihinsel manipülasyon“ ve „beyin kontrolü“ gibi ara başlıklar yine bu bölüme dair hukuki bir değerlendirme yapabilmeyi güçleştirmektedir. Bugün bildiğimiz dünya sınırları içerisinde somutlaştırılması imkanı olmayan ve niteliği itibariyle okuyucuyu fantastik bir alana taşıyan bu arabaşlıkların somut bir fiille eşleştirilmesi en azından Türkiye'de bugün hala yürürlükte olan Ceza Kanunu bağlamında imkansızdır. Ahmet Altan hakkında bu soruşturma kapsamında alınan ilk yakalama ve gözaltı kararı „subliminal mesaj vermek“ gibi hukuk düzeni içerisinde hiçbir normda tanımlanmayan bir gerekçeye dayanmasa idi, bu ara başlıklar görmezden gelinebilirdi. Ancak söz konusu gerekçe ile birlikte alıntılanan iddianamenin ilgili ara başlıkları bir bütün olarak ele alındığında Türkiye yargı sistemi içerisinde en azından iki savcının bu tür bir hukuki nitelemeye cevaz verdiği görülmektedir. Bu yaklaşımın yarattığı hukuki belirsizlik alanını tartışmak dahi abesle istigaldir. Sonuçları yine incelenen iddianamede açık şekilde gözlemlenebilir. Savcılık tarafından suç, ispatlanması – en azından bu iddianamede ileri sürülen ve sadece söz ve yazıdan ibaret olan delillerle - mümkün olmayan soyut bir fiille ilişkilendirildiği için, deliller de hukuki bir bağlam ile değil, ama savcının inşa ettiği bu soyut evren içerisinde sınırsız bir yorum alanında değerlendirilebilmektedir. Hukuk düzeninin her durumda normlar eliyle bir gerçeklik inşası anlamına geldiği ileri sürülebilir. Ancak bir savcı ilgili gerçekliği normların dışına çıkan bir paralel evrende yorumlamaya başladığında hukuksal gerçek ile kurgu arasındaki çizgi tamamen görünmez olur. Bu nokta, ceza hukuku açısından vazgeçilmez olan hukuki belirlilik ilkesinden artık söz edilemeyeceği noktaya işaret etmektedir.

Son olarak çalışmanın sadece iddianame aşamasına odaklandığının hatırlatılmasında fayda görülmektedir. Ahmet Altan'ın 4 yılı aşan yargılama süreci, olay örgüsü başlığında kolaylaştırıcı olacak şekilde özetlenecek ve kaçınılmaz olarak bu bölümde kimi tespitler de yapılacaktır. Ancak, başlı başına bir inceleme konusu olması gereken yargılama sürecinin hukuki değerlendirmesine bu rapor kapsamında girilmeyecektir.

2: Olay Örgüsü

Ahmet Altan, 14.07.2016 tarihinde Can Erzinca TV`de yayınlanan ve kendisinin konuk olarak katıldığı programdaki ifadeleri gerekçe gösterilerek 10.09.2016 tarihinde gözaltına alınmış ve 13 gün boyunca gözaltında tutulmuştur. İddianame savcısı tarafından düzenlenen yakalama talimatı içeriğinde, Ahmet Altan ve beraber gözaltına alındığı kardeşi Prof. Dr. Mehmet Altan'ın ilgili programda „darbe çağrışımıyla subliminal mesaj içeren söylemlerde buldukları“ ifadesine yer verilmiştir¹.

13 günlük gözaltı işleminin akabinde Ahmet Altan sorgu hakimliği tarafından serbest bırakılmıştır. Ahmet Altan'ın serbest bırakılmasını izleyen 24 saat içerisinde iddianame savcısı tarafından serbest bırakma kararına itiraz edilmiştir. İtiraz, İstanbul 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından kabul edilmiş ve 23.09.2016 tarihinde Altan, Silivri Cezaevine sevk edilmiştir.

Altan, cezaevinde iken ve henüz hakkındaki iddianame hazırlanmamışken, 08.11.2016 tarihinde Anayasa Mahkemesi`ne bireysel başvuruda bulunmuştur. Yine 12.01.2017 tarihinde bu kez Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmuştur. Ahmet Altan'ın AİHM önündeki bu başvurusu hala sonuçlanmamıştır.

Ahmet Altan ve beraber yargılandığı 16 kişi hakkındaki iddianame ancak 11.04.2017 tarihinde hazırlanmıştır. İddianame kapsamında Ahmet Altan, Mehmet Altan ve Nazlı Ilıcak'a ilişkin isnat şu şekilde ifade edilmiştir:

“(…) [Şüphelilerin] sosyal konum, geçmişleri ve eylemlerinin niteliği itibariyle terör örgütüyle organik bağları bulunmalarından öte süreklilik arz edecek şekilde örgütün amaçları doğrultusunda, işbirliği içerisinde faaliyette

¹ İlgili açıklama için, bkz: <http://www.diken.com.tr/ahmet-altan-ve-mehmet-altanin-gozalti-gerekcesi-darbeyi-bir-gun-duyurmaları/>

buldukları, darbe girişimine silahlı terör örgütü adına iştirak ettikleri anlaşılma ile üzerlerine atılı Türkiye Büyük Millet Meclisini Ortadan Kaldırmaya veya Görevini Yapmasını Engellemeye Teşebbüs Etme, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini Ortadan Kaldırmaya veya Görevini Yapmasını Engellemeye Teşebbüs Etme, Anayasal Düzeni Ortadan Kaldırmaya Teşebbüs Etme, silahlı terör örgütü adına suç işleme nedeniyle Silahlı Terör Örgütüne Üye Olmama ile Birlikte Örgüt Adına Suç İşleme suçlarını işlediklerinin kabulü ve eylemlerine uyan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 3 ve 5. maddesi delaletiyle 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 309/1, 311/1, 312/2 (220/6. maddesi delaletiyle 314/2). nci maddeleri tatbikiyle cezalandırılmaları gerektiği (...)"

İddianamede delillerin dağınık bir şekilde anlatımın aralarına yayıldığı görülmektedir. Temel olarak Altan'ın 14.07.2016 tarihinde katıldığı programdaki beyanlarının aleyhine delil olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır. Yanı sıra, Altan'ın telefon kayıtları, bir kısım ticari kayıt, bir kısım gizli tanığa yahut pişmanlık hükümlerinden yararlanan tanığa ait beyanlar ile Balyoz davası olarak bilinen davaya esas teşkil eden belgelerin Altan'ın Taraf Gazetesi'nin² kurucu genel yayın yönetmeni olduğu dönemde ilgili gazetede yayınlanmış olması delil olarak yer almaktadır.

İddianamenin mahkeme tarafından kabulünün ardından ilk duruşma 19.06.2017 tarihinde görülmüştür. 12.02.2018 tarihinde 5. duruşma bloğunun akabinde hüküm açıklanmıştır. Ahmet Altan yargılama sonucunda Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Öngördüğü Düzeni Ortadan Kaldırmaya Teşebbüs Etme suçunu işlediği sabit görülerek ağırlaştırılmış müebbet cezasına çarptırılmıştır.

İlgili duruşmadan birkaç hafta önce önemli bir gelişme yaşanmış ve Anayasa Mahkemesi aynı dosyada aynı isnat ile tutuklu yargılanan Mehmet Altan'ın bireysel başvurusu kapsamında kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ile ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiğini tespit etmiştir. Ancak 11.02.2018 tarihli karar

² Ahmet Altan 14.12.2012 tarihinde Taraf Gazetesinden istifa etmiş olup, ilgili gazete darbe girişiminden kısa bir süre sonra çıkarılan olağanüstü hal kanun hükmünde kararname ile kapatılmıştır.

duruşmasında İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi Anayasa Mahkemesi kararı doğrultusunda Mehmet Altan`ın tahliyesine karar vermesi beklenirken, kararın kendilerine tebliğ edilmediği gerekçesiyle tahliye kararı vermekten imtina etmiştir. Mehmet Altan AYM kararından aylar sonra İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi'nin tensip kararı ile tahliye edilmiştir. Tahliye gerekçesinde, aylarca uygulanmamış AYM kararının temel dayanak olarak yer alması dikkat çekmiştir.

Sonrasında, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi 02.10.2018 tarihli duruşmada savunma avukatlarının taleplerinin tamamını reddederek, yerel mahkeme hükmünü onamıştır. Taraflar bu kez temyiz yoluna başvurmuştur.

Yargıtay 16. Ceza Dairesi 05.07.2019 tarihli ve 521/4769 sayılı ilamı ile Ahmet Altan yönünden suç vasfının yanlış belirlendiği gerekçesiyle yerel mahkeme kararını bozmuştur. Yargıtay ilamında özetle; Ahmet Altan ve Nazlı Ilıcak'ın "anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs" suçundan değil, "hiyerarşik yapısına dahil olmamakla birlikte silahlı terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etmek" iddiasıyla yargılanmaları gerektiği tespiti yapılmıştır. Mehmet Altan yönünden ise Altan`ın beraati gerektiği belirlenmiştir.

Yargıtay`ın ilgili bozma kararının ardından İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 08.10.2019 tarihinde duruşma açılmış olup, Ahmet Altan'ın suç vasfının değişmiş olması, dolayısıyla öngörülen cezanın da daha düşük olması itibariyle tahliyesi beklenirken, mahkeme Yargıtay kararına uyma yönünde ara karar oluşturmuş, ancak Altan'ın tutukluluğuna devam kararı vermiştir.

Savcı mütalaası 31.10.2019 tarihinde, Yargıtay bozması sonrası ikinci ve aynı zamanda karar duruşması olan 04.11.2019 tarihinden birkaç gün önce dosyaya ibraz edilmiştir. Savcı mütalaasında özetle Altan`ın örgüte üye olmamakla birlikte silahlı terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçlamasıyla alt sınırdan uzaklaşarak cezalandırılmasını talep etmiştir.

Yerel mahkeme tarafından 04.11.2019 tarihli duruşmada Altan`ın örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, silahlı terör örgütüne bilerek ve isteyerek

yardıml suçunu işlediği kanaatiyle Altan hakkında 7 yıl hapis cezası verilmiş ve ceza yarı oranında artırılarak 10 yıl 6 ay hapis cezasına hükmedilmiştir. Hükümle birlikte, 04.11.2019 tarihinde Altan`ın tahliyesine karar verilmiştir.

Mehmet Altan yönünden ise uzun bir tutukluluk süreci ve ağırlaştırılmış müebbet gibi bir hükmün akabinde yargılama beraat ile sona ermiştir. Mehmet Altan hakkındaki bu söz konusu birbiri ile taban tabana zıt iki hüküm dahi iddianame ile tamamlanmış soruşturma aşamasının hukuki niteliğine dair çok şey anlatmaktadır.

Yargıtay ilamının akabinde ilk derece mahkemesinin birincisi salt usuli olan iki duruşma sonunda yeniden bir hüküm kurabilmiş olması da ayrıca değerlendirilmeye muhtaçtır. Zira bu ikinci hüküm incelendiğinde, ilk derece mahkemesinin isnadın hukuki nitelmesi değişmesine rağmen yeni bir yargılama çabasına girmeksizin, sadece eski hükmünü Yargıtay kararına adapte ettiği izlenimi güçlenmektedir.

Altan`ın hükümle beraber tahliyesine duruşma savcısı tarafından itiraz edilmiştir. İtiraz hükmü kuran esas mahkeme tarafından reddedilince, İstanbul 27. Ağır Ceza Mahkemesi önüne gitmiş ve ilgili mahkeme itirazı kabul ederek, Altan`ın tekrar tutuklanmasına karar vermiştir. Bu itiraz ve karar ciddi tartışmalara yol açmıştır. Olağanüstü hal öncesinde Ceza Muhakemesi Kanunu`nda ve uygulamada savcıların tahliye kararlarına itiraz hakkı yokken, CMK`da yapılan değişiklikle savcılara tahliye kararına itiraz yolu açılmıştır. Bu değişikliğin kendisi gerek tutukluluğun istisna olma kuralı ile korunması amaçlanan hukuki yarar, gerekse OHAL koşulları altında bu şekilde kalıcı bir yasa değişikliği yapılması boyutları ile başlı başına tartışmalıdır. Ancak somut olayda bu itiraz yolunun hükümle verilen bir tahliye kararını kapsayıp kapsamadığı sorusu başka bir önemli soruya işaret etmektedir. Hukuk camiasındaki baskın görüş, bu tür geniş bir yorumun kişi hürriyeti ve güvenliğinin korunması temel prensibi ile çelişeceği yönündedir. Gerçekten hükmün Yargıtay denetiminde olduğu bir aşamada, bir mahkemenin kendisi ile aynı derecede bir mahkemenin **hükmünü denetlemesi** mahkemelerin görevlerine ilişkin düzenlemelerle de açık çelişki içerisindedir. Mahkemelerin görevleri ve yetkileri kanunla belirlenir. Somut olayda söz

konusu temel ilkenin aksine, yorum yoluyla mahkemelerin görev alanına dair bir tasarrufta bulunulmuştur.

Sonuç olarak Altan, 8 gün süren özgürlüğünün ardından 13.11.2019 tarihinde tekrar tutuklanarak cezaevine gönderilmiştir. Bu tutuklama kararına karşı da AYM`başvurusu yapılmış olup, Altan`ın bu başvurusu da 02.12.2020 tarihinde reddedilmiştir. Altan bugün hala cezaevindedir.

Dosya, rapor tarihi itibariyle Yargıtay 16. Ceza Dairesi önünde temyiz incelemesinde olup Altan`ın AİHM başvurusu da hala sonuçlanmayı beklemektedir. Mehmet Altan'ın aynı tarihli başvurusu yönünden ise AİHM 20.03.2018 tarihinde ihlal kararını açıklamıştır.

Yargılama süreci birçok insan hakları örgütü, basın örgütü ve savunma avukatları tarafından defalarca ve kamuoyu karşısında eleştirilmiştir. Ahmet Altan süregelen bu 4 yılı aşkın yargılama boyunca bir kez dahi fiziken duruşmalarda hazır bulundurulmamış, tüm yargı sürecine hapisneden SEGBİS yoluyla katılabilmıştır. Savunma avukatlarının defalarca mahkeme başkanı tarafından duruşma salonundan çıkarıldıkları rapor edilmiştir. 23.06.2017 tarihli oturumda bir kısım savunma, Cumhuriyet Savcısının duruşma salonunda hazır bulunması dahi beklenmeden dinlenmiştir. İstinaf aşamasında ilk duruşma tarihi öne alınmış ve sanık vekillerinin yokluğunda tanık dinlenmiştir. Savunma avukatları birçok kez müvekkileri ile ilgili hukuki gelişmeleri basından öğrenmek durumu ile karşı karşıya kalmışlardır. OHAL koşulları gerekçe gösterilerek ayları bulan ve yargılama aşamasında dahi bir süre devam eden avukat iletişim kısıtı ile buraya kadar aktarılan diğer tüm uygulamalar birlikte değerlendirildiğinde, Altan ve diğerlerinin savunma haklarını etkili şekilde kullanmalarının önüne geçildiği görülmektedir.

3: İddianamenin Değerlendirilmesi

Bir iddianamenin gerek CMK md. 170, gerekse AİHS kapsamında nasıl kaleme alınması gerektiği üzerine bu proje kapsamında yazılan raporların tamamında ayrıntılı değerlendirmeler yapıldı. Bu raporda bazı vurgular tekrar edilmeyecek. Bunun yerine tüm iddianameler yönünden temel önemde olan yeterli şüphe olgusu, isnat edilen suç ve uygulanması öngörülen kanun maddelerinin hukuksal tutarlılığı ve yerindeliği ve suçu oluşturduğu ileri sürülen fiiller ile mevcut deliller arasında kurulan ilişkiye odaklanılacaktır. Bu üç temel nokta değerlendirilirken kaçınılmaz olarak ceza hukukunun temel prensipleri ile AİHM içtihatları ve özellikle 22.12.2020 tarihli AİHM'in *Demirtaş v. Türkiye*³ kararı bir pusula görevi görecektir. Zira ilgili karar, Demirtaş'ın parlamenter kimliğinden ileri gelen tüm özgün yanlarına rağmen, Türkiye'de bir dönemdir benimsenmiş yargı pratiğinin bütünsel bir değerlendirmesi olarak kabul edilmelidir. Özellikle ilgili kararda yer alan aşağıdaki bölümün gerek bu iddianame, gerekse proje kapsamında incelenen diğer iddianameler yönünden özel bir önem taşıdığı belirtilmelidir:

.... Bu koşullarda Mahkeme, ulusal kanunların artarak muhalif sesleri susturmak amacıyla kullanılmaya başlandığını söyleyen İnsan Hakları Komiseri başta olmak üzere, üçüncü tarafların görüşlerine kayda değer bir önem atfetmektedir. Mahkeme, bu sebeple, başvurunun tutuklanmasının ve tutukluluk halinin devam ettirilmesinin, münferit bir örnek olmadığını düşünmektedir. Tam tersine, belirli bir örüntü izlediği görülmektedir⁴.

Münferit bir örnek değil, bir örüntü tespit edildiği yerde, üstelik bu tespit bir raportör değil ama doğrudan AİHM'in en önemli organı tarafından dile getirildiğinde; artık sistematik hale gelmiş ve süreklileşmiş bir ihlaller silsilesini tartışmakla karşı karşıya

³ AİHM Büyük Daire, 22.12.2020 tarihli 14305/17 başvuru no`lu Demirtaş v. Türkiye (no.2)

⁴ AİHM Büyük Daire, 22.12.2020 tarihli 14305/17 başvuru no`lu Demirtaş v. Türkiye (no.2), parag. 428

kalınacağı açıktır. Bu nedenle nitelikli bir soruşturma süreci ile bütünleşik şekilde nitelikli iddianamelerin kaleme alınabilmesi için, öncelikle AİHM kararında sözü edilen bu örüntü ve sonucunda hak ve özgürlüklerin sistematik ihlali anlamına gelen yorum ve uygulamaların dönüştürülmesi gerektiği de açıktır.

Olay örgüsü başlığında özetlendiği üzere iddianamede Ahmet Altan`a isnat edilen suçlar, TCK md. 309, 311 ve 312 ile TCK md. 220/6 delaletiyle TCK md 314/2`dir. Yargıtay ilamı akabinde yargılama TCK md. 220/7 delaletiyle TCK md. 314/2 kapsamında sürdürülmüştür. Bu nedenle rapor kapsamında bu suç tiplerine ilişkin çerçeve değerlendirmeler eşliğinde iddianamedeki hukuki nitelemenin yerindeliliğinin tartışılması gerekmektedir.

3.1. Söylem yoluyla Anayasayı İhlal Suçu, Hükümete ve Yasama Organına Karşı Suç İşlenebilir mi?

Savcılık tarafından iddianamenin dördüncü bölümünde şüphelilerin fiillerinin TCK 309, 311 ve 312. maddeleri kapsamında ele alınması gerekçelendirilmektedir. Bu nokta özel olarak önemlidir. Zira daha sonra Yargıtay eliyle fiilin hukuki nitelemesi değiştirilmişse de, iddianame aşamasından Yargıtay ilamına dek Ahmet Altan TCK md. 309, 311 ve 312 kapsamında soruşturulmuş, yargılanmış ve dahi hüküm giymiştir. Yargıtay ilamı ile de tescil edildiği üzere, incelenen iddianame başından sonuna kadar yanlış bir hukuki nitelemeye dayandırılmıştır. Başka bir deyişle incelenen metin bir iddianamenin hukuken kıymet taşıyabilmesi için içermesi gereken en temel unsur noktasında fahiş bir hataya düşmüştür.

Sorunun temel düğüm noktası, unsuru cebir ve şiddet olan bu suç tiplerinin cebire ve şiddete başvurduğu iddia edilmeyen bir gazeteci tarafından nasıl işlenmiş olabileceği noktasıdır. Aslında iddianame, isnat edilen suçların yalnızca cebir ve şiddet kullanılarak işlenebileceğini birden çok defa belirtmiştir. Ancak daha sonra savcı tarafından cebir kavramının tanımı, söylemi kapsayacak şekilde genişletilerek normun özünden sapılmıştır. Kısacası iddianame savcısı tarafından cebir kavramı atipik bir şekilde ve ifade özgürlüğünü, normu aşarak sınırlama sonucu doğuran bir

genişlikle yorumlanmış olup, AİHS md. 18⁵ düzenlemesinin gerekleri gözardı edilmiştir.

Savcının temel iddiası; „toplumda etki gücü bulunan medya unsurları[nın] eylemleriyle darbe girişimi eylemleri üzerinde, silahlı unsurlarla birlikte ortak hakimiyet sağladık[ları] yönündedir. Bu iddia sevk maddeleri ile birlikte düşünüldüğünde, iddianamenin ilerleyen aşamalarında şüphelilerin silahlanarak sokağa çıktıklarının yahut birileri üzerinde fiziki güç kullanarak bu kişileri zorla darbe sürecine iştirak ettirmeye çalışıklarının ortaya konulacağı beklentisini oluşturmaktadır. Ancak savcı bir kez bile bu tür bir iddia ileri sürmediği gibi, iddianamede şüphelilerin cebir ve şiddet kapsamına giren herhangi bir fiilinden de söz etmemiştir. Yine yeterli şüphe bir yana, silik de olsa bu yönde bir şüpheyeye yol açabilecek delil de ibraz etmemiştir. Suçun unsuru açıkça “cebir ve şiddet” iken, bu iki unsuru içermeyen bir fiil ile ilgili maddeler kapsamında suç işlenemeyeceği ise tartışmasızdır⁶.

İddianame incelendiğinde savcının buradaki “hukuki imkansızlığı” yorum yoluyla aşma çabasına girdiği görülmektedir. İlgili yorum şu şekildedir:

„Anlatılan nedenlerle terör örgütünün medya unsuru olan şüphelilerin örgütsel amaçlar doğrultusunda, darbe girişimine maddi cebir kullanmak suretiyle iştirak eden faillerin eylemine girişime sözde neden teşkil eden siyasal ve toplumsal kaos ortamının bulunduğu ve bu ortamın yaratılmasına yönelik örgütsel amaçla gerçekleştirilen kalkışma suçlarının hareket unsurunun alt unsuru olan „cebir“ teriminin öncülü ve ayrı düşünülemez bir parçası olan söylem ve propagandalarda bulunmak suretiyle iştirak ettikleri, asli fail

⁵ Haklara getirilecek kısıtlamaların sınırlanması başlığını taşıyan AİHS md. 18 madde metni şu şekildedir: Anılan hak ve özgürlüklere bu Sözleşme hükümleri ile izin verilen kısıtlamalar öngörülükleri amaç dışında uygulanamaz.

⁶ TCK tasarısının ilk halinde madde metninde „cebir ve tehdit“ ifadelerinin yer almaktadır. Tasarıya dair görüşmeler sırasında “cebir veya tehdit” ifadesinin yerine “cebir ve şiddet” ifadesinin kullanılması yönünde verilen önerenin kabulü ile madde metni bugün yürürlükteki halini almıştır. Doktrinde bu konuda hala tartışmalar sürmekte ise de, ilgili düzenleme ve öncesinde yürüyen tartışmalar, kanun koyucunun cebir fiilinin manevi görünümü olarak kabul edilebilecek „tehdit“ fiilini dahi bu suçun unsurları arasında kabul etmediği görülmektedir. Bu konuda daha detaylı bilgi için; Kenan Evren Yasar, CHKD, Cilt: 2, Sayı 1-2, 2014, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/14664>

oldukları ve silahlı terör örgütüne üye olmak suçu yanı sıra girişime konu kalkışma suçlarını da işledikleri anlaşılmıştır.

Oysa ki TCK 108 kapsamında düzenlenmiş cebir suçunun gerek madde metni, gerekse madde gerekçesi bu tür bir yorumun yapılmasına asla olanak tanımayan bir açıklık taşımaktadır. İlgili gerekçe metninde; *“cebir, kişiye karşı fiziki güç kullanmak suretiyle, onun veya bir üçüncü kişinin iradesi ve davranışları üzerinde zecrî bir etki meydana getirilmesidir”* denilmek suretiyle cebir suçunun yazı yazarak yahut söz söyleyerek gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığı tanımlanmaktadır. Yine TCK md. 108 düzenlemesi ve gerekçesi cebir kavramının, “söylemi” kapsamı bir yana, tehdit fiilini içerecek bir genişlikte yorumlanmasının dahi önünü kapatmaktadır.

Bu bağlamda iddianame kapsamında şüphelilere yöneltilen isnada dayanak alınan fiillerin bu suçlar yönünden elverişli fiil tipleri olmadığı ve iddianame savcısının yorumunun suçun tipiklik unsuru ile örtüşmediği şüpheye yer vermeyecek şekilde tespit edilmistir.

Savcının, gazeteci olan şüphelilerin sadece söz ve yazıdan ibaret fiilleri ile unsuru açıkça cebir olarak tanımlanmış bir suçu – yani bu fiillerle işlenmesi imkansız bir suçu- işledikleri iddiası ile bu iddiaya gerekçe olarak ileri sürdüğü “söylem ve propagandanın cebir teriminin [yani fiilinin] önceli olduğu” önermesi, yakalama talimatında yer alan „subliminal mesaj vermek“ fiili ile bir arada düşünülmelidir. Zira cebir kavramı üzerinden yapılan hukuki yorum ile subliminal mesaj yorumu arasında hak ve özgürlüklere keyfi müdahaleye açılan alan yönü ile tehlikeli bir paralellik bulunmaktadır. Bu tür bir yorumun yargı pratiğinde karşılık bulmasının sonucu, hükümet uygulamalarını sert şekilde eleştiren ve/veya yapısal değişiklik talep eden her ifadenin ilgili suç kapsamında ele alınabilmesi olacaktır. Ve elbette böyle bir yargı pratiğinde artık münferit ifade ve basın özgürlüğü ihlallerinden değil, ama bir bütün olarak ifade ve basın özgürlüğünün yokluğundan söz edilebilir.

Bu noktada Birleşmiş Milletler Savcılarının Rolüne Dair İlkeler Yönergesi'nin 12. maddesini anımsamakta fayda var:

“Savcılar görevlerini hukuka uygun olarak, adil, sürekli ve süratli bir biçimde, insan onuruna saygı gösterip koruyarak, insan haklarının yanında yer alarak yürütürler ve bu suretle adil yargılanmanın gerçekleşmesine ve ceza adaleti sisteminin düzgün işlemesine katkıda bulunurlar”

İnceleme konusu olayda ise; Ahmet Altan`ın iddianamede tanımlanan fiillerle işlemesi kanunilik ilkesi gereği imkansız olan bir suçtan ötürü hüküm giymesi ile sonuçlanan bir sürece maruz bırakıldığı görülmektedir. Yani savcı, insan haklarının yanında yer alarak yürütmesi gereken bir soruşturma sürecini, aksine tüm temel hak ve özgürlüklerin silsile halinde ve zincirleme şekilde ihlaline yol açacak şekilde yürütmüştür.

İddianame savcısının bu rapor kapsamında ara başlıkta bir soru olarak özetlenen önermesine geri dönülecek olursa; cebir fiilini önceleyen söylemlerin varlığı ile bu söylemlerin suç oluşturmasının iki farklı olgusal duruma işaret ettiğinin altının çizilmesi elzemdir. İkincisinin varlığı ancak ve ancak kanunda açık bir düzenlemenin varlığına bağlı olup, aksi bir yorum ceza hukukuna bugüne kadar egemen olan tüm prensiplerin ortadan kaldırılması anlamına gelecektir.

3.2: Yeterli Şüphe ve Öngörülebilirlik Bağlamında TCK md. 220/6 (ya da TCK md. 220/7) İsnadına İlişkin Değerlendirme

Olay örgüsü bölümünde iddianameden aynen alıntılandığı üzere, Ahmet Altan`a TCK 220/6 delaletiyle TCK 314/2`nin uygulanması talep edilmiştir. Yargıtay ilamı ile aracı hüküm TCK 220/6 yerine TCK 220/7 olarak tespit edilmiştir.

TCK md. 220/6 şu şekildedir:

Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır.(...)

TCK md. 220/7`ye göre ise;

Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır.(...)

Türkiye`de yürürlükteki mevzuata göre örgüt üyeliğinin temel bir şartı örgütsel hiyerarşiye dahil olmaktır. Bu anlamda her iki maddenin de [örgüte üye olmamak ve örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmak şeklinde farklı açıklayıcı yan cümleler kullanılmasına rağmen] örgüt üyesi olmayan kişilerin örgüt üyesi gibi cezalandırılma hallerini düzenlediği şüphesizdir. İlkinde kişi üye olmadığı bir örgütün adına hareket ederken, ikincisinde ise bilerek ve isteyerek yardım etmektedir. Ne yazık ki, düzenlemenin kendisinden hangi fiillerin örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek kapsamına girdiği ve hangilerinin örgüt adına hareket etmek kapsamında yer aldığı hususu kesinlikle anlaşılamamaktadır. Bu anlamda her iki suç tipi de ayrı ayrı son derece muğlak bir şekilde düzenlenmiştir. Ancak bunun yanı sıra, iki suç tipini birbirinden ayıran unsurların ne olduğunun da normdan tespiti mümkün değildir.

Söz konusu düzenlemelerin öngörülebilir olmaması nedeniyle AİHM çok sayıda ihlal kararı vermiştir. Örneğin; AİHM'in 2017 tarihli Işıkırık v. Türkiye kararı⁷ TCK 220/6 düzenlemesinin içerdiği yapısal sorunlar ve yol açtığı ihlaller üzerine temel kriterler belirleyen ve doğrudan incelenen iddianame ile ilişkili bir karar olarak kabul edilebilir. Bu kararında AİHM, TCK md. 220/6 düzenlemesinin kapsamlı bir incelemesini yapmış olup, ilgili düzenlemeden ileri gelen müdahalenin öngörülemez olması nedeniyle ihlal kararı vermiştir. Kararın 63. paragrafında yer alan şu tespit, rapor konusu iddianameye de içkin kabul edilerek okunmalıdır:

Öngörülebilirlik gerekliliği bakımından, Mahkeme en başından [Türk] Ceza Kanununun 220 § 6 Maddesinin yasadışı örgüt üyeliğini iddia makamının gerçek üyeliğin maddi unsurlarını kanıtlama zorunluluğu olmaksızın bir kişinin salt örgüt "adına" hareket etmiş olması olgusuna bağlandığını kaydetmektedir. Ayrıca, [Türk] Ceza Kanununun 220 § 6 Maddesinin lafzı da "yasadışı örgüt adına" ifadesinin ne anlama geldiğini tanımlamamıştır.

⁷ AİHM, Işıkırık v. Türkiye, Basvuru No: 41226/09, 14.10.2017

Yine aynı kararın 66. paragrafında yer alan ifadeler yapısal sorunun derinliğine işaret etmektedir:

Mahkeme yerel mahkemelerin [Türk] Ceza Kanununun 220 § 6 Maddesi kapsamındaki yasadışı örgüt “üyeliği” kavramını geniş bir biçimde yorumladığını gözlemlemektedir. Salt çağrısı yasadışı örgüt tarafından yapılan bir gösteriye katılma ve bahse konu örgüte yönelik olumlu bir ifade beyan edici tarzda açık bir biçimde hareket etme olgusu örgüt “adına” hareket etmiş olma fiili için yeterli görülmemekte; bahse konu kişiyi gerçek bir üye olarak cezalandırma yetkisi vermektedir. Buna karşın, Mahkeme şunu kaydetmektedir; [Türk] Ceza Kanununun yalnızca 314. Maddesi uygulandığında yerel mahkemelerin isnat edilen fiilleri “süreklilik, çeşitlik ve yoğunluk” bakımından kanıtlaması gerektiğini (bkz; Venedik Komisyonu’nun Türk Ceza Kanununun 216, 299, 301 ve 314 Maddeleri ile ilgili Görüşünün 100. Paragrafı, yukarıda 34. paragraf) ancak aynı Madde başvurusunun davasında olduğu gibi 220 § 6 Maddesi ile bağlantılı olarak uygulandığında kendisinin salt-ilk derece mahkemeye göre-PKK talimatları uyarınca gerçekleştirilen kamuya açık iki toplantıya katılmış olduğu; bu nedenle fiillerinin yani cenaze sırasında tabuta yakın yürümesi, “V” [zafer] işareti yapması ve gösteri sırasında alkışlamasının da örgüt uyarınca gerçekleştirildiği olgusu gerekçesiyle hakkında hüküm tesis edilmiştir. Bu nedenle, Mahkeme [Türk] Ceza Kanununun 314 § 2 Maddesinin 220 § 6 Maddesi ile bağlantılı olarak kullanıldığında hüküm için uygulanan kriterlerin çok kapsamlı bir biçimde başvurusunun aleyhine kullanıldığını tespit etmektedir.

AIHM 2018 tarihli İmret v. Türkiye⁸ kararında ise öngörülemezlik tartışmasını bu kez TCK md. 220/7 düzenlemesi kapsamında yürütmüştür. Yine AIHM’in Demirtaş v. Türkiye kararının 250. paragrafı öngörülebilirlik tartışmasının kapsamının anlaşılabilirliği için güncel bir örnek olarak önemlidir:

⁸ AIHM, İmret v. Türkiye, Basvuru No: 57326/10, 10.07.2018

“Kanunla öngörülme” ibaresinden kaynaklanan gerekliliklerden bir tanesi öngörülebirlirliktir. Mahkeme'nin görüşüne göre, bir norm kişilerin davranışlarını düzenleyebilmesine izin veren yeterli kesinlikte formüle edilmemişse ve kişilerin –gerekli olduğu takdirde uygun tavsiyeler eşliğinde- ilgili koşulları ve eylemlerinin yol açabileceği sonuçları makul bir seviyede öngörmesine cevaz vermiyorsa 10. maddenin 2. fıkrası maksatlarınca “kanun” olarak görülemez.

Bu hali ile TCK md. 220/6 ve md. 220/7 düzenlemelerinin hak ve özgürlükler üzerinde keyfi müdahalenin önünü açan bir muğlaklık içerdiği ve uygulandıkları birçok durumda fiil ile ölçüsüz yaptırımları sonuçladığı hususu – bu iddianameyi doğrudan ilgilendiren - bir ön kabuldür. İncelenen iddianame ise normdaki muğlaklıktan ileri gelen boşluğu, haklar aleyhine mümkün olabilecek en geniş yorumla doldurmayı tercih etmiştir.

Savcının açık tercihi ve yoğun çabasına rağmen iddianamedeki TCK md. 220/6 ile somut fiillerin ilişkisini ortaya koyma noktasında oluşan boşluk giderilememiştir. Madde metninden de anlaşılabilirdi üzere, savcının bu tür bir isnadı ileri sürmek için asgari olarak yapması gereken, suç konusu olduğu ileri sürülen fiillerin “örgüt adına” gerçekleştirildiğine ilişkin yeterli şüpheyi ortaya koyacak delilleri derlemek ve ibraz etmektir. İddianame bu kapsamda incelendiğinde, Ahmet Altan'ın darbe girişiminden bir gün önce katıldığı programdaki beyanlarının TCK md. 220/6 uygulaması için esas alındığı anlaşılmaktadır. Bu hali ile ilgili programa odaklanan iddianame yorumlarına kısaca değinmek gerekmiştir. İddianamede ilgili programın bir bölümünün deşifresine yer verilmiştir. İlgili bölümde Ahmet Altan, Nazlı Ilıcak ve Mehmet Altan'ın Türkiye'nin güncel siyasi durumu üzerine konuştukları görülmüş ve Ahmet Altan'ın Türkiye'deki mevcut siyasi durumun bir darbeye zemin hazırlayabilecek nitelikte olduğunu belirttiği görülmüştür. İlgili programdan yapılan uzunca alıntının akabinde, savcı bu söylemlere ilişkin değerlendirmesini bir paragraf ile şu şekilde özetlemiştir:

Programın uzunca bir bölümünde Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti yetkilileri hakkında tehdit ve hakaretvari söylemlerde bulunularak yaptıkları iş ve işlemlerin hukuka aykırı olduğu, suç işledikleri, askeri darbeye zemin hazırladıkları, ülkemizde gerçekleşmiş askeri darbelerin önünü açan gelişmeler her ne ise, Sayın Cumhurbaşkanının günümüzde aynı kararları vererek o yolları teker teker

açtığı, kısa bir süre içerisinde ülke yönetiminden gideceği ve yargılanacaklarının defalarca dile getirildiği, bu söylemler kapsamında darbenin gerçekleşeceğini beyan ettikleri, darbe girişimini terör örgütüne fikir ve eylem birliği içerisinde olmadan bilmelerinin ve bunu bir gün önce kamuoyu algısını şekillendirecek biçimde beyan etmelerinin mümkün olamayacağı, amaçlarının gerçekleşecek darbe girişimini meşrulaştırmak olduğu...

Savcı tarafından yapılan değerlendirmenin bundan sonraki kısmında Altan`ın Cizre ve diğer şehir ve ilçelerde yaşanan sokağa çıkma yasakları sırasındaki yönetsel tasavvurlara yönelik beyanlarının PKK ve FETÖ/PDY lehine dezenformasyon çalışması olduğu sonucuna varılmıştır. PKK konusundaki iddia, metnin kalanında yinelenmemiş olup, isnadın özünde yer tutmadığından değerlendirilmeyecektir.

Alıntılanan bu bölümde dikkat çeken nokta şudur: Savcı aslında paragrafın başından *dile getirildiği* ifadesine kadar kendi yorumunu da katarak [hakaret, tehdit gibi], Altan`ın beyanını özetlemektedir. Sadece beyanın deşifre edilmiş hali değil, ama iddianamede yorum içeren bu özet okunduğunda da Altan`ın Türkiye'deki siyasi atmosferin ve hükümet pratiklerinin darbe sürecine yol açabileceğine dair bir siyasi görüş ifade ettiği, hükümet politikalarını sert şekilde eleştirdiği, bir darbe olduğu koşulda hükümetin karar mekanizmasında yer alan kişilerin yargılanmalarının da gündeme gelebileceğini ifade ettiği görülmektedir. Bununla birlikte savcı ilgili söylemin tehdit ve hakaret içerdiğini ileri sürmektedir. İddianamede isnat bu iki suç üzerinden ilerleseydi beyanların bu yönde incelenmesinin bir anlamı olabilirdi. Ancak iddianamede savcının konuşmaların içeriğinden öte, yapıldığı tarihe odaklanmayı tercih ettiği görülmektedir. Kısacası savcı; darbe girişiminden bir gün önce, darbe olacağını bilmeksizin Altan tarafından bu beyanlarda bulunulabilmesinin mümkün olmayacağını ileri sürmektedir. Yine bu cümlelerdeki amacın da ancak darbeyi meşrulaştırmak olabileceğini iddia etmektedir. Bu iddia önemli bir iddiadır. "Objektif bir gözlemcinin" bu ağırlıkta bir iddia karşısındaki doğal beklentisi Altan'ın darbe girişiminden bir gün önce bu girişimden haberdar olduğu şüphesini yaratan bir takım delillerin ortaya konması olacaktır.

Savcının alıntılanan yorumu üzerinden hızlıca birkaç tespit daha yapılması mümkündür:

- Öncelikle savcı ilgili değerlendirmesinin hiçbir bölümünde, Altan`ın fiillerini “örgüt adına” işlediğini ileri sürmemiştir. İddianamede örgütle yahut örgütün belirli unsurları ile belirli tarihlerde görüşmelerin varlığına veya Balyoz belgeleri gibi konulara atıflar yapılsa da eksik olan Altan`ın fiillerini kendi adına değil ama örgüt adına gerçekleştirdiğini bir iddianame hazırlamaya yetecek sınırdan da olsa ortaya koyan deliller neler olduğu sorusunun yanıtıdır. Türkiye'de bir fiilin örgüt adına işlenip işlenmediğinin nasıl değerlendirileceğine ilişkin bir belirlilik olmadığı açıktır. Ancak basit bir akıl yürütme ile bir fiilin örgüt adına gerçekleştirildiği bir durum tartışılırken örgütle fiili gerçekleştiren kişi arasında ilgili fiil özgülünde (sürekli ve yoğun olmayan, hiyerarsik bir ilişkiye dayanmayan) bir bağ kurulabilmesi gerektiği açıktır. Aksi halde, herhangi bir zaman diliminde herhangi bir örgütün söylemi ile paralel düşen bir söylemi dile getiren herkes, bir suç örgütüne işlemekle suçlanabilecektir. Bu tür bir geniş uygulama açık ki ciddi hak ihlallerine yol açacaktır. Savcılarının yükümlülükleri arasında bu tür hak ihlallerinin önüne geçmenin de yer aldığı bilinmektedir. Özcesi, iddianame savcısının yapması gereken bu iddianamede Altan`ın fiilini **örgüt adına işlediğine** ilişkin kendisinde hasıl olan yeterli şüpheli metne de yansıtmasıdır. Ancak iddianameden bu tür bir şüphelinin dayanağı anlaşılacaktır.
- Değerlendirmenin detaylarına bakıldığında savcının bu bağ (fiil – örgüt bağı) beyanını dile getirildiği tarih üzerinden kurmayı denediği anlaşılmaktadır. Altan`ın fiilini örgüt adına gerçekleştirmiş olduğu savcı için açıktır, çünkü Altan bu cümleleri darbe girişiminden bir gün önce kurmuştur. Bu durumda, Ahmet Altan`ı savcının gözünde şüpheli kılan ilk unsur „rastlantıdır“. Bu tür zamansal rastlantıların savcılarını bir soruşturma yürütmeye yöneltmesine çoğu durumda itiraz edilmeyecektir. Ancak boşluk hala olduğu yerde durmaktadır. Zira bu durumda elinde rastlantıdan beslenen bir basit şüpheli olan savcının görevi kendisini şüphelendiren bu rastlantıyı destekleyecek ek olguların olup

olmadığını araştırmasıdır. Zira rastlantı şüphelenmek için yeterli olabilir, ancak kamu adına cezalandırma talep edilebilmesi için bu şüphenin delillerle desteklenen bir yeterli şüphe olması gerektiği temel bir ilkedir.

- Üzerinde durulması gereken bir diğer nokta ise, savcının Ahmet Altan`ın darbeyi bildiğine yönelik zımni iddiasıdır. Savcıya göre, Altan'ın bu fiili „darbe olacağını bilmeden“ işlemesi mümkün değildir. Bu durumda Altan`ın bu durumdan nasıl bilgilendiği yahut en azından bilgisinin olduğuna nasıl kani olunduğunun ortaya konulması gerekmektedir. Aksi halde, siyasi ya da akademik nitelikte bir analizden, basit bir tahmine kadar her şey sadece zamansal örtüşme nedeniyle zan altında bırakılabilir. Bu noktada iddianamenin bütünü yönü ile AİHM'in Demirtaş v. Türkiye kararının 314. paragrafının hatırlanması önemli olacaktır:

Makul şüphenin olması, objektif bir gözlemciyi ilgili kişinin suç işlemiş olabileceği konusunda ikna edecek bilgi ve olguların bulunduğu varsayımına dayanmaktadır. Ancak “makul” olması, bütün koşullara bağlıdır. (bkz. Fox, Campbell ve Hartley v. Birleşik Krallık, 30 Ağustos 1990, ř 32, Seri A no. 182; O'Hara v. Birleşik Krallık, no. 37555/97, ř 34, ECHR 2001-X; Çiçek v. Türkiye (kek), no. 72774/10, ř 62, 3 Mart 2015; Mehmet Hasan Altan, yukarıda anılan, ř 124; ve şahin Alpay, yukarıda anılan, ř 103).

Kısacası bir sözün bir tarihte söylenmiş olması tek başına bir şüpheyi yeterli kılmaz. İncelenen iddianamede savcı tarafından rastlantıya yüklenen anlam, ceza hukuku prensipleri ile örtüşmesi mümkün olmayacak bir genişlikte olup, tüm belirleyiciliği yorum alanına hasretmektedir.

4: Sonuç

Üçüncü arabaşlıkta suçun hukuki niteliğinin açıkça hatalı olduğu, tipiklik ilkesinin göz ardı edildiği, fiille isnadın ilişkisinin kurulmasında belirgin bir boşluk olduğu tespit edilmiştir. Yine bu tespitlerin yanı sıra, bir iddianamenin özü olarak kabul etmek zorunda olduğumuz yeterli şüphenin “yokluğu” üzerinde durulmuştur.

Dosyada Ahmet Altan aleyhine yöneltilen delillerin bir kısmının burada örnek olarak verilmesinin iddianamenin anlaşılabilirliğine katkı sunacağı düşünülmektedir. Altan'ın darbeden bir gün önce katıldığı televizyon programı dışında, bir dönem haberdar.com haber sitesinde makale yazması aleyhine bir delil olarak gösterilmiştir. Yine Altan tarafından kaleme alınmış 3 ayrı makale suç delili kabul edilmiştir. Ötesindeki deliller ise Altan hakkında derdest olan bir başka yargılama, 2010 ila 2012-2013 tarihlerine ilişkin içeriği iddianamede yer almayan telefon görüşmesi kayıtları ve gerek olay örgüsü bağlamında, gerekse isnat yönü ile ilgisi kurulamayan ticaret sicil bilgileridir. Sonuç olarak ileri sürülen delillerin ağırlıklı kısmının gazetecilik faaliyeti kapsamında faaliyetler olduğu, bu kategoriler dışında kalanların ise zamansal anlamda iddianame konusu suçlarla ilgisi olmadığı görülmektedir. Balyoz belgeleri ile ilgili Altan aleyhine süregelen yargılamanın **baskın bir şekilde** aleyhe delil olarak ileri sürülmesi de ayrıca bir soruna işaret etmektedir. Zira bir kişinin hakkında başkaca bir fiil üzerinden yargılama sürüyor olmasının somut bir fiili işlediğine ilişkin bir yeterli şüphe teşkil etmeyeceği zaten açıktır. Kılavuz olarak atıf yapılan AİHM'in Demirtaş v. Türkiye kararının 330. paragrafı bu anlamda önemlidir:

Diyarbakır 2. Sulh Ceza Hâkimliği'ne göre, başvuru hakkında devam eden terör bağlantılı birden fazla ceza soruşturması, başvuru kişinin örgüt üyesi olma suçunu işlemiş olabileceğine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığına karar vermeyi mümkün kılmaktadır. Mahkeme'ye göre, savcılıklar tarafından sürdürülen soruşturmalara bu şekilde genel ve muğlak bir referans, başvuru kişinin tutukluluğuna dayanak yapılan kuvvetli suç şüphesinin varlığının kabulü için hiçbir şekilde yeterli görülemez.

Yine iddianamenin bütünü deliller yönü ile değerlendirilirken Demirtaş v. Türkiye kararının 280. paragrafında yer alan şu tespitin de dikkate alınması gerekmektedir:

Mahkeme'nin görüşüne göre, ceza kanunu hükümlerinin böylesine geniş şekilde yorumlanması, terör örgütü kurma, yönetme ve örgüte üye olma suçlarının ifade özgürlüğü hakkıyla bir dengeleme faaliyeti içermesi gerekirken, söz konusu bağlantıyı gösteren hiçbir somut delilin olmaması karşısında haklı duruma gelemez.

Sonuç olarak bu iddianamede, kanunda tanımlanan suçun işlenmesine dayanak alınması mümkün olmayan deliller (makale, konuşma gibi) ile isnat ile konu yahut zaman yönü ile ilgisi olmayan başkaca deliller yeterli şüphenin temel dayanağı olarak kabul edilmiştir. Tekrarla; 1) bu deliller ile TCK md. 309, md. 311 ve md. 312'deki suçların işlenmesi imkansız olduğunun 2) ve yine TCK. Md. 220/6 delaletiyle TCK md. 314/2'ye ulaşılabilmesi için ise örgüt adına bu suçun işlendiğinin yeterli şüphe oluşturacak şekilde açıklanması gerekirken, iddianamede bu konuda hiçbir açıklama yer almadığının altının çizilmesi elzemdir. TCK md. 314/2'nin bu iddianamede olduğu ölçüde geniş bir yoruma tabi tutularak uygulanmasının birçok örnekte AİHS md. 10'un ihlaline yol açtığı bilinmektedir. İddianamede yeterli şüpheden söz edilemezken tüm bir soruşturma sürecinin tutuklama tedbiri altında geçmiş olması ise AİHS md. 5 kapsamında birden çok ihlalin söz konusu olduğunu ortaya koymaktadır.

Raporun bütününde iddianamede Ahmet Altan için talep edilen cezaya değinilmemiştir. Ahmet Altan için 3 kez müebbet ve 2 kez 7,5 yıl hapis cezası verilmesi istenmiştir. İnsan ömrünün yetmeyeceği bir ceza talep edilirken bir savcının, - siyasi görüşü ne olursa olsun - mesleğinin gereği olarak olağanüstü bir özenle hareket etmesi beklenir. Oysa incelenen bu iddianame Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde hükümet aleyhine cümle kuran her bireyin yargılanması gerektiği inancı üzerinden kaleme alındığı izlenimini yaratmaktadır. Bu anlamda Demirtaş v. Türkiye kararında yapılan „örüntü“ tespitinin somut izdüşümlerini bu iddianamede takip edebilmek mümkündür. Bu örüntünün ortadan kaldırılmasını amaçlayan bir pratik izlenmediği ölçüde odağına insan haklarını koyan bir yargı pratiğinden ve doğal olarak demokratik bir toplumdan söz edilmesi mümkün olamayacaktır.